

- / Л.Т. Борисова, Я.Л. Донской // Термины в языке и речи: [межвуз. сб. научн. тр.]. – Горький: ГГУ, 1984. – С. 34-40.
- Бялик В.Д. Структурно-семантические особенности и мотивированность терминов в современном английском языке (на материале терминологии вычислительной техники): автореф. канд. филол. наук: спец. 10.02.04 „Германские языки“ / В.Д. Бялик. – К., 1985. – 25 с. Волкова И.Н. Моделирование определений в терминологических стандартах / И.Н. Волкова // Современные проблемы русской терминологии. – М.: Наука, 1986. – С. 140-161. Головин Б.Н. Лингвистические основы учения о терминах / Б.Н. Головин, Р.Ю. Кобрин. – М.: Высшая школа, 1987. – 105 с. Голубовская И.А. Структурно-семантические особенности глагольной полисемии: автореф. дис. ... канд. фил. наук: спец. 10.02.19. „Теория языка“ / И.А. Голубовская. – К., 1989. – 27 с. Журавлев В.К. Терминоведение в аспекте диахронической социолингвистики / В.К. Журавлев // Терминография: традиционное и специфическое // Теория и практика научно-технической лексикографии. [сб. статей]. – М.: Рус. яз., 1988. – С. 129-131. Журавлева Т.А. Особенности терминологической номинации [монография] / Т.А. Журавлева. Донец. гос. ун-т; [Отв. ред. А.М. Шахнарович]. – Донецк: АООТ Торг. Дом. "Донбасс", 1998. – 252 с. Климовицкий Я.И. Термин и обусловленность определения понятия в системе словарей / Я.И. Климовицкий // Проблематика определений терминов в словарях разных типов. – Л.: Наука, 1978. – С. 107-114. Кольбух О. Питання взаємозв'язку термінологічної та професійної лексики в системі економічних понять / О.Кольбух // Нова філологія. Збірник наукових праць. – Запоріжжя: ЗНУ, 2008. – №31. – С.95-98. Котелова Н.З. Семантическая характеристика терминов в словарях / Н.З. Котелова // Проблематика определения терминов в словарях разных типов. – Л.: Изд-во „Наука“, 1978. – С. 30-44. Краткий словарь по философии / Под общ. ред. И.В. Блауберга, П.В. Копнина, И.К. Пантина. – М.: Политиздат, 1966. – 360 с. Крыжановская А.В. Актуальные проблемы упорядочения научной терминологии / А.В. Крыжановская, Л.А. Симоненко. – К.: Наукова думка, 1987. – 164 с. Лейчик В.М. О языковом субстрате термина / В.М. Лейчик // Вопросы языкознания. – М.: Наука, 1986. – № 5. – С. 87-96. Лейчик В.М. Терминоведение: предмет, методы, структура. Изд. 2-е, испр. и доп. / В.М. Лейчик. – М.: КомКнига, 2006. – 256с. Лемов А.В. Система, структура и функционирование научного термина (на материале русской лингвистической терминологии) / А.В. Лемов. – Саранск: Изд-во Мордов. ун-та, 2000. – 192 с. Макарихина О.А. Мотивированность и идиоматичность терминов // Термины в языке и речи: Межвуз. сб. научн. тр. – Горький, 1984. – С.41-47. Морковкин В.В. О лексикографическом обеспечении профессионально ориентированного обучения русскому языку нерусских студентов / В.В. Морковкин // Теория и практика научно-технической лексикографии: [Сб. статей.]. – М.: Рус. яз., 1988. – С. 180-185. Перерва В.М. О принципах и проблемах отбора терминов и составлении словника терминологических словарей / В.М. Перерва // Проблематика определений терминов в словарях разных типов. – Л.: Изд-во „Наука“, 1978. – С. 190-204. Рогач Л.В. Когнітивний аспект семантики лінгвістичної термінології // Записки з романо-германської філології: Збірник наукових праць факультету романо-германської філології ОДУ. – Випуск 5. – Одеса: Латстар, 1999. – С. 151-158. Суперанская А.В. Терминология и номенклатура / А.В. Суперанская // Проблематика определений терминов в словарях разных типов. – Л.: Изд-во „Наука“, 1978. – С. 73-83. Суперанская А.В. Общая терминология: терминологическая деятельность / А. В. Суперанская, Н.В. Подольская, Н.В. Васильева. – М.: Едиториал УРСС, 2005. – 288 с. Ткачева Л.Б. Поиск, обработка и оформление внутриотраслевых терминов / Л.Б. Ткачева // Терминологическая система как объект лексикографии. – М.: Изд-во „Русский язык“, 1989. – С. 30-33. Циткина Ф.А. Терминология и перевод (к основам сопоставительного терминоведения): [монография] / Ф.А. Циткина. – Львов: Изд-во при Львовском гос. ун-те издат. объединения «Вища школа», 1988. – 157 с. Шимків А. Англо-український тлумачний словник економічної лексики. – К.: Вид. дім „Києво-Могилянська академія“, 2004. – 429 с. Kageura K. The Dynamics of Terminology. A descriptive theory of term formation and terminological growth / K. Kageura. – Amsterdam: John Benjamins Publishing Company. – 2002. – 322 p. Keizer de N.F. Understanding Terminological systems I: Terminology and Typology [Електронний ресурс]: / N.F. de Keizer, A.Abu-Hanna, J.H.M. Zwetsloot-Schonk // Methods of Information in Medicine. № 39. 2000. – P. 16-21. – Режим доступу: <http://kik.amc.uva.nl/home/aabuhanna/Understanding1.pdf>

УДК 81'25: [811.161.2: 811.111]

БАРМІНА Є. О.

(Севастопольський національний технічний університет)

ВТРАТИ ІНФОРМАЦІЇ ПРИ ВІДТВОРЕННІ ДЕБІТИВНОЇ МОДАЛЬНОСТІ У ПЕРЕКЛАДІ

Барміна Є. О. Втрати інформації при відтворенні дебітивної модальності у перекладі. У статті розглядаються втрати інформації щодо дебітивної модальності при перекладі українських медійних текстів англійською мовою. Встановлено, що втрати інформації зумовлені відмінністю граматичної кодифікації мови оригіналу і мови перекладу та міжкультурною асиметрією.

Ключові слова: втрати інформації, переклад, дебітивна модальність, міжкультурна асиметрія.

Барміна Е. А. Потери информации при передаче дебитивной модальности в переводе. В статье рассматриваются потери информации про дебитивность при переводе украинских медийных текстов на английский язык. Установлено, что потери информации обусловлены различиями грамматической кодификации языка оригинала и языка перевода и межкультурной асиметрией.

Ключевые слова: потери информации, перевод, дебитивная модальность, межкультурная асиметрия.

Barmina E.A. Loss of Information in the Process of the Debitive Modality Rendering. The article deals with the loss of information as to the debitive modality in the process of translation of Ukrainian media texts into English. The author demonstrates that the loss of information takes place as the result of the difference in the grammatical structure of the source and target languages and intercultural asymmetry.

Key words: loss of information, translation, debitive modality, intercultural asymmetry.

Актуальність проблеми перекладу модальності зумовлюється тим, що модальність є багатоаспектною категорією сучасного перекладознавства. Модальність є невід'ємною частиною висловлювання, виразом суб'єктивного і об'єктивного в мові. Практика встановлення відповідників показує неоднозначність перекладацьких рішень при передачі модальності. Істотні розбіжності української мовної традиції з одного боку та англійської мовної традиції з іншого боку щодо вживання лексичних засобів вираження модальності призводять до виникнення перекладацьких труднощів при перекладі українських висловлювань з модальними предикатами на англійську мову. Адекватний переклад газетно-публіцистичних текстів має велике значення для формування у іншомовних читачів достовірної частини світогляду відповідно до іншої країни та достовірної передачі відношення автора публікації до описуваних у оригіналі подій та явищ. Це актуалізує проблему якості перекладу українських газет та журналів, його релевантності та адекватності, зокрема й щодо відтворення семантики дебітивної модальності (модальності повинності / необхідності), що виражає приписуваність дії, зумовленої нормами в широкому розумінні цього слова.

Мета статті – виявити втрати інформації щодо дебітивної модальності висловлювання при перекладі українських медійних текстів англійською мовою. Досягнення мети передбачає розв'язання наступних завдань:

- 1) розглянути основні причини втрат інформації у перекладі;
- 2) розглянути часткові та повні втрати інформації при відтворенні дебітивної семантики в тексті перекладу;

3) проаналізувати допустимість інформаційних втрат при відтворенні дебітивної модальності у перекладі.

Об'єктом дослідження виступають конструкти дебітивної модальності в українських публіцистичних виданнях та їх відповідники в мові перекладу.

Предметом дослідження є втрати інформації у процесі відтворення семантики дебітивної модальності в англійських перекладах українських публіцистичних текстів.

Одним з можливих наслідків деформації змісту вихідного повідомлення при його відтворенні цільовою мовою є випадки втрати інформації щодо певного аспекту змісту вихідного тексту (ВТ). Втрати інформації, які, на думку чималої низки дослідників (І.С. Алексеева [Алексеева 2008], А. Берман [Berman 2003], Л. Венуті [Venuti 2003]), неминуче виникають у процесі перекладу тексту повідомлення з однієї мови на іншу, зумовлені відмінністю граматичної кодифікації мови оригіналу і мови перекладу, міжкультурною асиметрією (А.М. Науменко [Naumanko 1999]) і потребою прагматично достовірно передати зміст вихідного повідомлення. Відтак, втрати інформації слід розглядати як властиві для усіх дискурсивних практик, і тексти, що функціонують у просторі українського публіцистичного дискурсу в цьому відношенні не становлять винятку.

Втрати інформації про дебітивність у тексті перекладу (ПТ) порівняно з ВТ можуть розрізнятися за обсягом і характером і проявлятися як:

а) послаблення чи підсилення семантики дебітивності з відповідною зміною ступеня облігаторності у ПТ (часткова втрата);

б) повна втрата інформації про дебітивність у ПТ.

Для унаочнення цих положень розглянемо деякі найбільш характерні й цікаві приклади з-поміж тих, що були відібрані нами в процесі дослідження.

Часткова втрата інформації про дебітивність спостерігається у наступному контексті:

От би й грюкнув наш Президент кулаком. Не в прямому, а в переносному розумінні [Райхель 21.09.2010, www].

A good occasion for our president to slam his fist on the table – figuratively, of course [Raikhel 23.09.2010, www].

У даному випадку в ВТ відзначається глибинний рівень дебітивності – модальність необхідності/потреби, яка виражена імпліцитно, за допомогою оказіональних модифікаторів – емотивно-імперативної (розмовної) конструкції «От би й грюкнув». У ПТ зміст повідомлення відтворюється шляхом застосування лексико-граматичної трансформації – заміни цієї спонукальної дієслівної конструкції іменниковою («a good occasion to slam»), внаслідок чого

повідомлення стає менш емоційним, хоча й не втрачає експресивності повністю завдяки можливостям внутрішньої форми дієслова «slam», а також використанню прийому смислового розвитку – уведення такого текстового компонента як «(to slam his fist) *on the table*», відсутнього у вихідному повідомленні. При цьому, однак, спостерігаються втрати інформації щодо семантики дебітивності, оскільки запропонований перекладачем лексичний відповідник «a good occasion» актуалізує лише сему «можливість», знімаючи сему «потреба, доцільність», імпліцитно присутню у ВТ. Внаслідок чого в ПТ відбувається зміна (послаблення) рівня дебітивності – з глибинного до поверхневого.

Поряд із зміною рівня дебітивності, при відтворенні цього аспекту змісту вихідного повідомлення у ПТ може спостерігатись повна втрата інформації про дебітивність. Наприклад:

Їм це треба для своїх внутрішніх цілей, а нашому Президентові чого впрягатися в цю колісницю? [Райхель 21.09.2010, www]

They need this to achieve some of their own domestic goals, but why did our president choose to harness himself into this chariot? [Raikhel 23.09.2010, www]

У даному випадку в українському варіанті імпліцитно виражена модальність необхідності («чого [потрібно] впрягатися»), яка у ПТ не зберігається через експлікацію змісту висловлювання у конструкції «why did choose to harness himself», що забезпечує акцентування наявної у вихідному повідомленні семантики вибору за рахунок втрати семантики потреби.

Яскравий приклад повної втрати інформації про дебітивність містить і наступний контекст:

Тоді для футбольного свята не слід буде очікувати міжнародних матчів [Несенюк 21.09.2010, www].

Then there will be ample occasions to celebrate [Neseniuk 23.09.2010, www].

У даному випадку втрата інформації про дебітивність як відсутність потреби, що транслюється за посередництва модальної конструкції «не слід буде очікувати», зумовлюється використанням у ПТ цілісного перетворення антонімічного змісту.

При перекладі наступного контексту –

Треба сказати, що за останні два-три роки чимало людей, які могли собі дозволити досить коштовні поїздки за кордон, стали дедалі більше подорожувати Україною [Тисячна 17.09.2010, www] –

втрата інформації відбувається через застосування принципу «одомашнення»:

I think that over the last two or three years many people, who could afford quite costly trips, started to travel more across Ukraine [Tysiachna 23.09.2010, www].

Цікавим видається наступний приклад:

Що робити, я розумію, тільки в рамках поточного бюджетного року ресурсів на це – нуль [Сколотяний 01.11.2008, www].

I understand that no funds have been allocated for it from the 2008 state budget [Skolotiany 1-8.11.2008, www].

У даному випадку у ВТ спостерігається імпліцитна дебітивна модальність («щоб щось робити, *потрібні гроші*»). При перекладі ця інформація повністю втрачається. Водночас відбувається нейтралізація емоційності, закладеної у ВТ розмовним штампом («ресурсів на це – нуль»).

У наступному прикладі до втрати інформації про дебітивність призводить опущення авторських стилістичних прийомів (метонімії «між кийвськими високими кабінетами», порівняння «повзли повільно, мов воли», гіперболи «зі швидкістю світла»), які забезпечують яскраве емоційно-образне забарвлення ВТ:

Те, що потребувало двох-трьох місяців, тривало понад рік. Папери між кийвськими високими кабінетами повзли повільно, мов воли. А мали б – зі швидкістю світла, адже йшлося про найнижчі у світі кредити [Веселовський 15.11.2008, www].

What normally takes two or three months to accomplish dragged on for more than a year. Poor communication and bureaucratic red tape account for Ukraine's delayed response to the offer of loans at the lowest interest rate possible [Veselovsky 21.11.2008, www].

Загалом, проаналізовані приклади дозволяють зробити наступні висновки щодо

особливостей відтворення дебітивності при перекладі українських медійних текстів англійською мовою:

Неминучість втрат інформації зумовлена об'єктивними закономірностями, а саме міжмовною та міжкультурною асиметрією. У процесі перекладу перекладачеві постійно доводиться оцінювати відносну важливість окремих елементів тексту, що забезпечують побудову граматично і семантично правильного висловлювання. Вибір варіанту, пов'язаного з найменшими втратами, складає найважливішу частину творчого акту перекладу. Категорія модальності є однією з найскладніших ділянок для еквівалентного перекладу, у тому числі й щодо текстів публіцистичного дискурсу. Реалізація модальності мовою перекладу досягається шляхом застосування граматичних і лексико-граматичних трансформацій, що спричиняють деформацію тексту вихідного повідомлення у напрямку часткової (послаблення рівня дебітивності) чи повної втрати інформації про дебітивність у ПТ. При цьому, в проаналізованих прикладах втрати інформації відбуваються на конотативному рівні і обумовлені необхідністю прагматичної адаптації тексту медіа-повідомлення і економії розумових зусиль реципієнта. Перспективу дослідження вбачаємо у залученні принципу *tertium comparationis* щодо відстеження випадків втрати інформації про дебітивність у ПТ.

Література

- Алексеева И. С. Текст и перевод: Вопросы теории / И. С. Алексеева. – М.: Междунар. отношения, 2008. – 181 с.
- Веселовський А. Європейська інтеграція обирає гідних [Електронний ресурс] / Андрій Веселовський // Дзеркало тижня. – 2008. – 15 листопада (№ 43). – Режим доступу: http://dt.ua/POLITICS/evropeyska_integratsiya_obirae_gidnih-55457.htm.
- Несенюк М. Кому результат, кому видовище [Електронний ресурс] / Микола Несенюк // День. – 2010. – 21 вересня (№ 169). – Режим доступу: <http://www.day.kiev.ua/309884>.
- Райхель Ю. Автопробіг у нікуди, або Бездоріжжя українсько-російських відносин [Електронний ресурс] / Юрій Райхель // День. – 2010. – 21 вересня (№ 169). – Режим доступу: <http://www.day.kiev.ua/290619?idsource=309750&mainlang=ukr>.
- Сколотяний Ю. Валерій Хорошковський: «Причина всьому – уселоглинаюча, системна корупція» [Електронний ресурс] / Юрій Сколотяний // Дзеркало тижня. – 2008. – 01 листопада (№ 41). – Режим доступу: http://dt.ua/POLITICS/valeriy_horoshkovskiy_prichina_vsomu__usepoglinayucha_sistemna_koruptsiya-55304.html.
- Тисячна Н. Сергій Харчук: Я борюся за свій культурний простір [Електронний ресурс] / Надія Тисячна // День. – 2010. – 17 вересня (№ 167-168). – Режим доступу: <http://www.day.kiev.ua/309612>.
- Berman A. Translation and the Trials of the Foreign // The Translation Studies / ed. by Lawrence Venuti, advisory editor: Mona Baker. – London; New York: Routledge, 2003. – P. 284-297.
- Naumänko A. M. Das konzeptuelle Übersetzen: Goethes "Faust" in ostslawischer Übersetzung / Anatolij M. Naumänko. – Zaporiz'z'a: Staatliche Universität Zaporiz'z'a, 1999. – 113 S.
- Neseniuk M. Results for some, a show for others [Електронний ресурс] / Mykola Neseniuk // The Day. – 2010. – 23 September (№ 50). – Режим доступу: www.day.kiev.ua/290619?idsource=310241&mainlang=eng.
- Skolotiany Y. Valery KHOROSHKOVSKY: "The root of all evil is rampant, systemic corruption" [Електронний ресурс] / Yuriy Skoliatny // Zerkalo Nedeli. – 2008. – 1-8 November (№ 41). – Режим доступу: <http://www.mw.ua/1000/1550/64564/>.
- Tysiachna N. Serhii Kharchuk: I fight for my cultural space [Електронний ресурс] / Nadia Tysiachna // The Day. – 2010. – 23 September (№ 50). – Режим доступу: <http://www.day.kiev.ua/310225>.
- Venuti L. The Translator's Invisibility / Lawrence Venuti. – London; New York: Routledge, 2003. – 353 p.
- Veselovsky A. European Integration is for the Worthy [Електронний ресурс] / Andriy Veselovsky // Zerkalo Nedeli. – 2008. – 21 November (№ 43). – Режим доступу: http://dt.ua/POLITICS/evropeyska_integratsiya_obirae_gidnih-55457.html.

УДК 811.112'373.611

БАСЫРОВ Ш.Р.

(Донецкий национальный университет)

ГЛАГОЛЬНЫЕ ИННОВАЦИИ В СОВРЕМЕННОМ НЕМЕЦКОМ ЯЗЫКЕ

В статье рассматриваются лексические инновации в сфере глаголов современного немецкого языка. На словарном материале прослеживаются некоторые тенденции в немецком глагольном словообразовании, выявляются семантические типы, структурные модели, по которым образуются новые глаголы, а также осуществляется их стилистическая характеристика.

Ключевые слова: инновации, способ словообразования, продуктивность.

Басыров Ш.Р. Дієслівні інновації в сучасній німецькій мові. У статті розглядаються лексичні інновації у сфері дієслів сучасної німецької мови. На словниковому матеріалі простежуються деякі тенденції в німецькому дієслівному словотворі, виявляються семантичні типи, структурні моделі, за якими утворюються нові дієслова, а також здійснюється їх стилістична характеристика.

Ключові слова: інновації, спосіб словотворення, продуктивність.

Sh. R. Basyrov. Innovations in the Verbal System of the Modern German Language. The article studies lexical